

Archeologisch proefsleuven onderzoek Centrumplan Heerde

ARD1014 (van Meurshof versie 1.1)

Woensdag 6 december 2023 was het zover. Een week eerder dan gepland, werd een klein archeologisch onderzoek uitgevoerd aan de Bonenburgerlaan/Kerkstraat op de voormalige gemeentewerf. Dit moest vanwege de geplande herinrichting en nieuwbouw op deze locatie die in de toekomst de toepasselijke naam van Meurshof gaat krijgen. Het informatief verkennend veldonderzoek (IVO) bestond uit het aanleggen van vier proefsleuven van 50 meter lang en 4 meter breed. Dit werd uitgevoerd door Iris en Nick, medewerkers van Laagland Archeologie uit Almelo. Marit, 4^e jaar/stagiair van Saxion Hogeschool, en ik mochten daarbij mee helpen.

Het centrum van Heerde is archeologisch vrij onbekend. Aan de Bonenburgerlaan, de Dorpsstraat, Soerelseweg en Stationsstraat zijn recent onderzoeken (boringen) uitgevoerd. Deze boringen vertellen vooral iets over de bodemopbouw in het centrum. In Heerde centrum is een Jacobakannetje aan de Soerelseweg, bij rioolwerkzaamheden gevonden. Maar er is ook een vuurstenen bijl aan de Kanaalstraat 1 op de plek waar vroeger kleermaker Beumer zijn atelier had, gevonden. Beiden in de jaren 80 van de vorige eeuw. Ze worden bewaard in Villa Jacoba bij de HHV. De verwachting was, ook op basis van het vooronderzoek, (middel) hoog in geschat.

Om 8 uur werd eerst het onderzoeksvlak uitgemeten en werden de rood/witte jalons als afbakening geplaatst. Daarna kon de kraanmachinist van van Norel te Wapenveld beginnen met de aanleg van de eerste proefsleuf. Op aangeven van de projectleider Iris werd vervolgens de 1^e sleuf steeds met een tiental centimeters verdiept met de kraan en werd de grond aan de zijkant van de sleuf gestort. Dit is een goede en snelle manier om eventuele archeologische sporen direct te kunnen opmerken. Dit uitdiepen gebeurde totdat we op de gewenste diepte kwamen. Dit noemen we het sporenvlak en

ligt in de top van de C-horizont, die bestond hier uit smeltwaterafzettingen waarover een dun laagje dekzand was afgezet. We hebben die morgen drie proefsleuven aangelegd, verdeeld over het te bebouwen oppervlak. Dit wordt altijd van te voren afgesproken en vastgelegd in een document dat een programma van eisen wordt genoemd (een PVE). We constateerden helaas, dat het merendeel van het terrein verstoord was door eerdere graafwerkzaamheden. Veel zwart zand uit de bovenlagen was ook in de zogenaamde C-horizont ingegraven, eventueel aanwezige sporen waren daardoor grotendeels verdwenen. Ook zou er nog een oude in werking zijnde waterleidingbuis op de plek van sleuf drie liggen. Die kwamen we ondanks goed zoeken echter niet tegen.

Toen Nick en ik de sleuven aanlegden, hebben Iris en Marit de aanwezige sporen gecoupeerd en gedocumenteerd. Ik zag dat zij wat modern en iets ouder aardewerk vonden en een oude afvalkuil met wat glas en een halve emmer. Na de middag werden de werkzaamheden afgerond, ook de vierde proefsleuf bleek grotendeels verstoord.

De werkzaamheden van een erfgoedvrijwilliger kunnen wisselen, dat hangt ook van ervaring af. Ik kon nu helpen met het opschaven van de grond en een andere keer weer bij het couperen of tekenen van de sporen. Dat couperen gebeurt door een aangetroffen spoor te halveren (het is vaak een zich donker aftekende vlek in het gele zand). Daarna wordt zo'n spoor genummerd, gefotografeerd, getekend en het mogelijk aanwezige materiaal in zipzakjes met vondstkaartje veiliggesteld voor nader onderzoek door de specialisten. Soms wordt het spoor of wandprofiel ook nog bemonsterd voor pollenonderzoek of C14 dateringen. Dat hangt af van de onderzoeksvragen.

Het uitdiepen/aanleggen van proefsleuf 2

Spooronderzoek in proefsleuf 1

De eerste bevindingen van de archeologen worden binnen 10 dagen verwacht. De gemeente Heerde wordt dan door de projectleider van Laagland Archeologie via de regioarcheoloog dhr. H. Pape-Luijten voor het vervolg geadviseerd. In een latere fase van dit onderzoek worden ook nog drie proefsleuven gegraven op de kop van de Bonenburgerlaan. Wie dat gaat doen, is nog niet bekend. De gehele uitwerking van het onderzoek kan ook nog wel een poosje op zich laten wachten. Al met al was het weer een mooie ervaring. Iris, Nick en Marit bedankt!

Aanvulling 15 maart 2024

Inmiddels is het rapport met de eerste bevindingen van Laagland Archeologie ontvangen daarin wordt geconcludeerd: "Vastgesteld kan worden dat de bodem binnen het plangebied grootschalig is verstoord als gevolg van de sloop van de voorgaande bebouwing. Hierbij is ten minste 40 centimeter van het maaiveld afgegraven. In het uiterste noorden van het plangebied zijn drie kuilen aangetroffen met enige ouderdom. Deze dateren vermoedelijk uit de Late-Middeleeuwen of Nieuwe tijd en kunnen worden gerelateerd aan de naastgelegen historische kern van Heerde. Hierdoor kunnen de sporen als onderdeel van de periferie van de historische dorpskern van Heerde worden beschouwd, waarbij de daadwerkelijke vindplaats ten westen van het plangebied ligt. Aan de zuidzijde van het plangebied is een recente afvalkuil met daarin subrecent materiaal aangetroffen. Deze kuil steekt echter door een recentere verstoring met plastic heen, waardoor de kuil in de 21e eeuw kan worden gedateerd. Waarschijnlijk betreft het sloopafval van het gebouw dat tot 2023 op deze locatie heeft gestaan. Tijdens het proefsleuvenonderzoek is geen vindplaats aangetroffen. Geadviseerd wordt om het plangebied betreft archeologie vrij te geven voor de geplande ontwikkeling".

De geul voor de rioolleiding wordt gegraven

Op maandag 11 maart 2024 kon in overleg met de aannemer over het terrein lopen, daarbij heb ik ook de metaaldetector gebruikt. Omdat er een geul werd gegraven voor de riolering kon ik op een paar plekken een wandprofiel opschaven. De bodem was tot op de C-horizont verstoord door eerdere bodemingrepen. Dit was tijdens eerdere proefboring ook al waargenomen.

De kraanmachinist (Dick) vertelde, dat hij geen vondstmateriaal had aangetroffen. Wel hadden zij de waterleiding aangetroffen, deze bleek recht over het vlak te lopen i.p.v dwars. Daarom werd deze leiding tijdens de proefsleuven niet aangetroffen. Hij liep er precies langs

Er werden twee muntjes gevonden een zilveren 25ct Wilhelmina 1902 en een aangetaste zinken 1ct uit 1942.

Dirk Haasjes

Erfgoedvrijwilliger gemeente Heerde

15 maart 2024